

УКРАЇНА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЦІЛІСНОЇ СТРУКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Україна – незалежна, суверенна і демократична держава, провідну роль в якій займає національна безпека. Безпека – захищеність життєвих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, особливо у такий тяжкий для цілісності нашої країни час, постає питанням № 1, як у сфері внутрішньої, так і зовнішньої політики держави. На сьогоднішній день все частіше виникають кризові ситуації, які призводять до браку ресурсів, коштів, занепаду стабільності, морального духу нації. Проблематика національної безпеки є актуальною, а отже потребує злагодженої роботи системи забезпечення її в цілому, тому в рамках розвитку глобалізації всесвітнє співтовариство пропонує міжнародну допомогу через співробітництво з державами, зокрема, їх об'єднаннями, міжнародними урядовими організаціями тощо.

Для України стратегічне партнерство з Організацією Північноатлантичного договору (далі – НАТО) є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу. Одним із пріоритетів національних інтересів згідно із

---

¹ Студентка 4 курсу господарсько-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

статтею 6 Закону України «Про основи національної безпеки» є «інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору» [1]. Закон «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» в статті 11 визначає якості засад зовнішньої політики: «поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття членства у цій організації»; «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [2]. На нашу думку, Європейський Союз та НАТО – втілення міцної міжнародної підтримки та гарантія забезпечення всієї колективної безпеки країн-учасниць.

Основоположними документами, що визначають відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі, є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (09.07.1997 р.) та Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство (21.08.2009 р.). Розділ V «Співробітництво заради більш безпечної Європи» Хартії про особливе партнерство 1997 р. закріплює, що «Союзники по НАТО продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність, демократичний розвиток, економічне процвітання та її статус без'ядерної держави, а також принцип непорушності кордонів, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центральній-Східній Європі та на континенті в цілому» [3]. Виходячи з цього, ми вважаємо, що пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності є розвиток та подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства України з НАТО.

Доцільно буде звернутися до статті 1 Північноатлантичного договору, яка проголошує: «Сторони зобов'язуються, як це визначено у Статуті Організації Об'єднаних Націй, вирішувати всі міжнародні спори, учасниками яких вони можуть стати, мирними засобами і таким чином, щоб не ставити під загрозу міжнародний мир, безпеку та справедливість, а також утримуватись у своїх міжнародних відносинах від погроз силою чи застосування сили у будь-який спосіб, несумісний з цілями Організації Об'єднаних Націй», а також до статті 2 цього Договору, яка підкріплює цілі і принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй: «Сторони сприятимуть подальшому розвитку мирних і дружніх міжнародних відносин, зміцнюючи свої незалежні інсти-

туції, домагаючись кращого розуміння принципів, на яких ці інституції засновані, та створюючи умови для забезпечення стабільності і добробуту. Вони намагатимуться усувати конфлікти у своїй зовнішній економічній політиці та сприятимуть економічному співробітництву між окремими або між усіма учасниками Договору» [4]. Таким чином, НАТО підтримує безпечне середовище для розвитку демократії та економічного зростання, що може у майбутньому слугувати для України своєрідною гарантією безпеки.

Система європейської безпеки в цілому не може існувати незалежно від НАТО. Взаємовідносини НАТО-ЄС охоплюють різноманітні питання, що складають суспільний інтерес у різних галузях. Наприклад, напрямки політики щодо оборони, безпеки, боротьби з тероризмом, врегулювання кризових ситуацій тощо.

Зважаючи на прагнення України щодо повноцінного членства в ЄС, на нерозривне співробітництво ЄС і НАТО, неможливо не звернутися до питання Євroatлантичної інтеграції України. При отриманні статусу члена ЄС, збільшується можливість вступу до НАТО. Шанси відповідати базовим принципам, викладеним у Вашингтонському договорі, таким як демократія, свобода особи та іншим відповідним положенням, викладеним у преамбулі до Вашингтонського договору зростають, і тоді Україна зможе виступати елементом цілісної структури європейської колективної безпеки.

Так як роль НАТО як політичного та військового союзу полягає у забезпеченні колективної оборони від будь-якого можливого прояву агресії та підтриманні безпечного середовища для розвитку демократії та економічного зростання, в подальшому Україна має змогу одержувати ефективну всебічну підтримку з боку міжнародного співтовариства.

Зокрема, інструментом взаємодії НАТО з країнами-партнерами є програма «Партнерство заради миру» (далі – ПМЗ). 8 лютого 1994 року Україна підписала Рамковий документ ПЗМ, де вказано: «Це Партнерство засновується як прояв нашого спільного переконання у тому, що безпеку і стабільність на євroatлантичному просторі можна гарантувати лише шляхом співпраці та спільних дій. Захист та поширення основоположних свобод та прав людини, забезпечення свободи, справедливості та миру шляхом просування демократії – такими є спільні цінності, на яких ґрунтується Партнерство» [5].

Розвиток партнерства з Північноатлантичним альянсом є надійним і перевіреним механізмом на євроінтеграційному шляху будь-якої держави. Саме тому, зазначаємо головні напрямки діяльності євроатлантичного партнерства – діалог та співпраця в галузі безпеки, операції з підтримання миру, оборонна реформа, забезпечення готовності до реагування на катастрофи, співпраця в галузях науки та екології [6, с.1].

Беручи до уваги той факт, що Україна є єдиною країною-партнером НАТО, що бере участь у всіх основних поточних миротворчих місіях під її проводом, необхідно згадати, що у листопаді 2002 року були зроблені чергові кроки для поглиблення і розширення відносин між Україною і НАТО, що засвідчило ухвалення Плану дій Україна – НАТО, який спрямовано на підтримку українських реформ на шляху країни до цілковитої інтеграції в євроатлантичні структури безпеки. У розділі I «Політичні і економічні питання» вказуються принципи щодо зовнішньої політики і політики у галузі безпеки: «Повна інтеграція у євроатлантичні структури безпеки є пріоритетом і стратегічною метою зовнішньої політики України. У цьому контексті майбутні процеси внутрішнього розвитку країни будуть здійснюватися на основі рішень, спрямованих на підготовку України для досягнення її мети щодо інтеграції в євроатлантичні структури. Україна і НАТО мають спільне бачення об'єднаної і вільної Європи і спільну рішучість боротися з тероризмом, розповсюдженням зброї масового знищення (ЗМЗ), регіональною нестабільністю та іншими загрозами безпеці. Інтереси національної безпеки та існуюча міжнародна ситуація вимагають істотного поглиблення відносин між Україною і НАТО» [7]. Завдяки таким принципам Україні буде легше досягти усіх поставлених НАТО цілей, зокрема цілей щодо зовнішньої політики і політики у галузі безпеки.

Програма співпраці НАТО з Україною приділяє значну увагу оборонній реформі, а саме посилює демократичний і цивільний контроль за збройними силами України. Також, 1998 року було створено Спільну робочу групу з оборонної реформи, яка мала на меті консультувати та співпрацювати у галузі реформування структур безпеки та оборони. Шляхом стимулювання та поширення оборонної реформи у країнах-партнерах партнерство сприяє демократичним перетворенням. Воно допомагає розвивати сучасніші, ефективніші та демократично підзвітні збройні

сили та інші оборонні інституції [6, с. 36]. Тому, в умовах розвитку співробітництва в євроатлантичній структурі безпеки, Україна збільшує спроможність спільно розв'язувати різноманітні проблеми та створювати надійну систему безпеки, що однозначно заснована на взаєморозумінні та міцній підтримці.

Підсумовуючи вищезазначене, ми робимо висновок, що майбутні перспективи України як повноцінного члена ЄС, а також співробітництво з НАТО відкриває можливість стати елементом цілісної структури європейської колективної безпеки. Отже, задля того, щоб вивести Україну на шлях успішного розвитку, необхідно починати будувати євроатлантичну модель безпеки, яку сьогодні уособлює НАТО.

Література:

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 №964-IV. *Голос України*. 22.07.2003. №134.
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 №2411-VI. *Голос України*. 20.07.2010. №132.
3. Харгія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору. Міжнародний документ від 09.07.1997. *Офіційний вісник України*. 06.09.2006. №34. С.203.
4. Північноатлантичний договір. Міжнародний документ від 04.04.1949. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/950_008.
5. Партнерство заради миру: Рамковий документ від 10 січня 1994 року. *Офіційний вісник України*. 11.12.2006. №48. С.237.
6. NATO Public Diplomacy Division. Безпека через партнерство. NATO, 2005. URL: <http://www.nato.int/docu/sec-partnership/sec-partner-ukr.pdf>. (дата звернення: 23.10.2017).
7. План дій Україна – НАТО. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_19547.htm?selectedLocale=uk. (дата звернення: 23.10.2017).
8. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Проект «Міжмор'я» як відображення геополітичних інтересів країн Східної Європи // *Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях: зб. наук. статей (за матеріалами XXX Харків. політол. читан., 16 червня 2017 р.)*. – Х., 2017. – С. 7–13.
9. Битяк Ю. П., Яковюк І. В. Стратегія національної безпеки України: на шляху до оновлення // Воркшоп: «Інформаційна безпека як часть національної безпеки у Східній Європі». -Харків:Право, 2016.-С.86–93

Науковий керівник: **Сіваш О. М.**, к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.